

Átalakításra szorul a nyugdíjrendszer

Közpolitikai vitafórumként, a sokakat érintő témákkal – oktatás, gazdaság, közigazgatás, energiagazdálkodás – kapcsolatos képzések szervezőjeként, felelősen gondolkodó állampolgárok találkozási helyeként határozza meg magát a Ránk tartozik (Ține de noi) nevet viselő egyesület. A 2017-ben létrejött civil szervezet nemrégiben a Hanns Seidel Alapítvánnyal közösen a romániai nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról szervezett online tanácskozást neves szakmabeli résztvevőkkel.

Kedvezőtlenül alakuló demográfiai helyzet, nem egészséges alapokon nyugvó gazdaság, bizonytalan jogszabályi környezet nehezíti a romániai nyugdíjrendszer fenntarthatóságát – derült ki a Ránk tartozik Egyesület által meghívott előadók hozzászólásaiból. Kezdeként **Alexandru Athanasiu** korábbi munkaügyi tárcavezető (1996–1999), európai parlamenti képviselő, a Bukaresti Egyetem Jogi Karának professzora az ő minisztersége idején kidolgozott nyugdíjtörvényre tekintett vissza. A 2001 áprilisától érvénybe lépett jogszabály is a nemzedékek közötti szolidaritás elvén alapszik, vagyis a jelenkori alkalmazottak befizetéseiből kerül ki a nyugállományban lévők juttatása. Mivel azonban egyre fogy az aktív munkavállaló, az egyensúly fenntartása érdekében növelték a nyugdíjkorhatárt 5 évvel, kiterjesztették a járulékfizetési kötelezettséget, megszüntették a bizonyos munkakört betöltőknek addig járó kettős kedvezményt (veszélyes munkáért magasabb bért fizettek, tehát a nyugdíjjaruléka több lett az illetőnek, s mellé kevesebb időt kellett ledolgoznia). A mindössze négy évre előretekintő kormányok azonban azóta újra visszahozták a kedvezményezett munkacsoportokat, s a hasonló, poli-

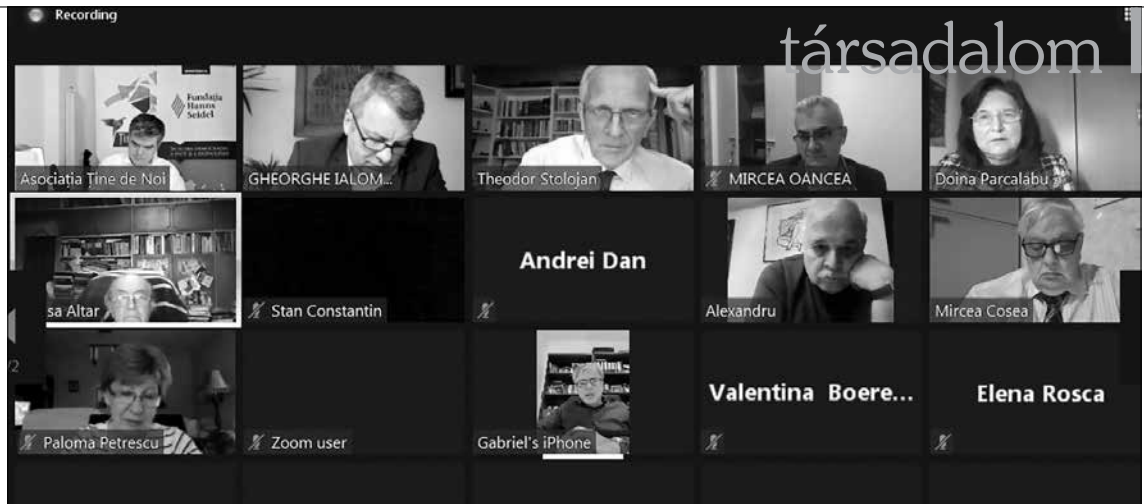
tikai alapú és célú beavatkozások felborították az egyensúlyt.

A közgazdász, makrogazdasági szakértő **Theodor Stolojan** egykori kormányfő (1991–1992), EP-képviselő arra figyelmeztetett, hogy most tíz alkalmazottra 9 nyugdíjas jut Romániában, ezért a jelenlegi, szolidaritáson alapuló rendszer fenntartásához nagyon magas járulékot kellene befizetniük a dolgozóknak. A nettó átlagbérnek (3177 lej) mintegy fele (1590 lej) az átlagnyugdíj, ám a bérnek nem a felét, hanem a 21,25 százalékát kell befizetni nyugdíjjarulékként, a hiányzó összeget ezért folyamatosan az államkasszából kell pótolni. A megoldás Stolojan szerint a járulékfizetők körének kiterjesztése – a feketegazdaság visszaszorításával. Arra az elmondása szerint romániai sajátosságra is felhívta a figyelmet, hogy nagyon sok (1,58 millió) meglévő munkaszerződés csak minimálbérről szól, ezért is kevés a nyugdíjpénztárba befolyó összeg. A 65 év feletti lakosság aránya pedig számottevően nőtt (14-ről 19 százalékra) az elmúlt pár évben, ez a masszív elvándorlás következménye is. A közgazdász meglátása szerint nem illeszkedik a nyugdíjrendszer a romániai valósághoz. Úgy véli, az egyensúly helyreállításához a magánnyugdíjrendszert kellene támogatni. A mostani kötelező 3,75 százalékos befizetést (pilonul II.) fokozatosan legalább 12 százalékra kellene emelni. A 2019-ben kidolgozott nyugdíjtörvényben helyesnek tartja a meglévő aránytalanságok kiegyenlítésére vonatkozó előírásokat.

Az Országos Nyugdíjpénztár korábbi igazgatója, **Doina Pârcălabu** közgazdász egyebek mellett arra mutatott rá, hogy csak 2006–7-ben nem volt veszteséges a pénztár, a legnagyobb deficitet tavaly jegyezték fel, ám ehhez a világválság is hozzájárult.

Makrogazdasági szemszögből sem biztató a helyzet, derült ki **Mircea Coșea** közgazdász, egyetemi tanár, egykori államminiszter (1993–1996) hozzászólásából. Fekete lyukhoz hasonlította a nyugdíjrendszert, amit a

Online fejtették ki véleményüket a meghívottak, s az érdeklődők kérdéseire is válaszoltak

román gazdaság nem lesz képes fedezni, mivel nem tudja kihasználni a saját lehetőségeit. A javításhoz átfogó gazdasági reformot tart szükségesnek. Arra is figyelmeztetett, hogy az alacsony bérek miatt eltűnőben van a középosztály, amely a leghátrányosabb helyzetű rétegek megsegítésében mindig partner. Hiányában a sebezhető rétegek számára bármilyen válsághelyzet végzetes lehet. A kormánynak őszintén figyelmeztetnie kellene erre a lakosságot, s a legveszélyeztetettebbeket más forrásból kellene támogatnia – például a legkisebb nyugdíjak mellé élelmiszer- vagy gyógyszerutalványt adhatna. Coșea – és más hozzászólók is – elismerően szólt a magyarországi családtámogatási rendszerről, melynek közvetlen kedvező hatása lesz a nyugdíjrendszer fenntarthatóságára is.

A Romániában meglévő magánnyugdíjrendszer hiányosságait sorolta **Mircea Oancea** közgazdász, pénzügyi szakértő, a Magánnyugdíj-rendszert Felügyelő Bizottság korábbi alelnöke. Mint mondta, nem teljes a rendszer, csak egyes részei vannak meg. Hiányzik például a majdani kifizetést szabályozó törvény, pedig nemsokára, 2030-tól esedékesek lesznek az első kifizetések. Gondot jelent, hogy a megtakarításokat alacsony hozamú, főként állami értékpapírokba fektethetik, ha nagyobb mozgásterük lenne az alapkezelőknek, nőne a hozam is. Így félt, hogy a befizetők csalódottak lesznek, pedig eddig is nehéz volt fenntartani a bizalmat ez iránt a megtakarítási forma iránt.

Több problémára világított rá **Gabriel Birș** jogász, adótanácsadó, volt pénzügyminisztériumi államtitkár. Szerinte a nyugdíjkassza deficitje jóval nagyobb a bevallottnál, a kormányok pénzügyi trükkökkel kisebbítik. Megnehezíti majd a helyzetet, ha az úgynevezett „rendeletgyerekek” érik el a nyugdíjkorhatárt, hiszen ez a legnépesebb korosztály. Úgy véli, az adózást kellene átalakítani jövedelemarányossá mind a

természetes, mind a jogi személyek esetében. Nagy szerepet tulajdonít az oktatásnak is, hiszen, mint fogalmazott: a munkaerőpiacra kikerülő funkcionális analfabétákból nem lesz jól kereső réteg. A nyugdíjrendszerre vonatkozó politikusi ötletelektől is óvott.

Egykori pénzügyminiszterként (2010–2012) **Gheorghe Ialomițianu** közgazdász azt hangsúlyozta, nem omolhat össze, nem mehet csődbe a nyugdíjrendszer, mert a nyugdíjakat az állam garantálja. Bátorítani kellene viszont a magánnyugdíj-rendszerben való részvételt, és általában a megtakarításokat, akár kedvezményekkel. Ő is gazdasági szerkezetváltást tart szükségesnek, mivel jelenleg Románia importfüggő, nyersanyagot visz ki, és magas hozzáadott értékű termékeket hoz be, állandó a külkereskedelmi deficit. A magasabb béreket és nyugdíjakat szintén az importtermékekre költi a lakosság, nem a hazaira, a belföldi termelést kellene támogatni. Progresszív adózást tartana szükségesnek – a speciális nyugdíjak esetében is –, és nem tartja méltányosnak az azonos százalékos nyugdíjemelést, mert ezzel csak nő a legalacsonyabb és legmagasabb járandóságok közötti különbség. A fenntarthatóság érdekében szerinte ötvözni kellene a szolidaritást a takarékoság ösztönzésével. Ezért is sajnálja, hogy az Európai Unió gazdasági újraindítási programjában nem találtak helyet a külföldön dolgozó romániai munkavállalók hazatérésének ösztönzésére.

Moisă Altăr, a Gazdaságtudományi Akadémia professzora azt tartaná üdvösnek, ha a témában jártas szakemberek dolgoznák ki együtt a nyugdíjrendszer átalakításának változatait a meglévő tapasztalatokat összesítve, figyelembe véve a jövőbeli változásokat, eltekintve egyúttal a rövid távú politikai érdekektől. Kérdés, hogy a döntéshozókhoz eljutnak-e a figyelmeztetések, hajlandók és képesek-e megtenni a szükséges lépéseket.

Máté Zsófia